

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.12.2004, sp. zn. 20 Cdo 1570/2003, ECLI:CZ:NS:2004:20.CDO.1570.2003.1

Číslo: 58/2005

Právní věta: Podmínky pro zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. nejsou splněny, jestliže předtím, než bylo vydáno vykonávané rozhodnutí, byl učiněn projev vůle směřující k započtení a pohledávky se setkaly.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.12.2004

Spisová značka: 20 Cdo 1570/2003

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 130 předpisu č. 120/2001Sb.
§ 268 odst. 1 písm. h) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 580 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Č e s k ý c h B u d ě j o v i c í c h u s n e s e n í m z e d n e 1 8 . 4 . 2 0 0 3 p o t v r d i l u s n e s e n í z e d n e 6 . 2 . 2 0 0 3 , j í m ŝ s o u d p r v n í h o s t u p n ě z a m í t l n á v r h p o v i n n ě , a b y n a ř í z e n á e x e k u c e b y l a z a s t a v e n a , o d ů v o d n ě n ý t v r z e n í m , ŝ e v y m á h a n á p o h l e d á v k a o p r á v n ě n ě z a n i k l a z a p o ě t n í m . P ř í s v ě d ě l s o u d u p r v n í h o s t u p n ě , ŝ e n e b y l y s p l n ě n y p o d m í n k y a n i p r o z a s t a v e n í e x e k u c e p o d l e § 2 6 8 o d s t . 1 p í s m . g) o . s . ř . (j e l i k o ŝ k s e t k á n í p o h l e d á v e k ú ě a s t n í k ů d o š l o p ř e d v y d á n í m e x e k u c n í h o t i t u l u) , a n i p o d l e § 2 6 8 o d s t . 1 p í s m . h) o . s . ř . , n e b o ŝ b y l - l i k o m p e n z a c n í p r o j e v u ě i n ě n j e š ŝ p ř e d v y d á n í m e x e k u c n í h o t i t u l u , m ě l b ý t z á n i k p r á v a u p l a t n ě n j i ŝ v n a l ě z a c í m , a n i k o l i v a ŝ v e v y k o n á v a c í m ř í z e n í .

S tímto právním závěrem nesouhlasí povinná, a ve včasném dovolání (zastoupena advokátem) dovozuje, citací právních názorů vyjádřených v rozhodnutích uveřejněných pod č. 28/2001 v časopise Soudní judikatura, a pod č. 34/1967 a č. 29/1991 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož ve i stanovisku uveřejněném pod č. 21/1981 tamtéž, že provedenými započteními ze dne 4. 1. a 17. 1. 2001 „byla dotčena pohledávka přiznaná oprávněné směnečným platebním rozkazem vydaným Krajským soudem v Českých Budějovicích ze dne 30. 8. 2001,“ a touto námitkou se lze „ubránit povinnosti zaplatit jinak platnou a pravou směnku.“ Dovolatelka vyjádřila přesvědčení, že důvod zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dán je a odvolací soud, veden vadným právním názorem, rozhodl o jejím návrhu nesprávně; „ve smyslu platné právní úpravy došlo k zániku pohledávky oprávněné za povinnou.“ Oprávněná se ve vyjádření k dovolání ztotožnila s rozhodnutím

odvolacího soudu.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle § 130 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekučního řádu“), platí, že tam, kde se ve zvláštních právních předpisech hovoří o soudním výkonu rozhodnutí nebo výkonu rozhodnutí, rozumí se tím také nařízení a provádění exekuce podle tohoto zákona.

Podle § 52 odst. 1 exekučního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu; ustanovení § 55, jež se týká zastavení exekuce, jinak nestanoví.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 238a odst. 1 písm. d) o. s. ř. je dovolání přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto ve věci zastavení výkonu rozhodnutí; odstavec 2 téhož ustanovení stanoví, že § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř. zde platí obdobně.

Jelikož napadené usnesení není měnícím (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) ani potvrzujícím poté, co předchází (jiné) rozhodnutí soudu prvního stupně bylo odvolacím soudem zrušeno (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), přichází v úvahu – k založení přípustnosti dovolání – toliko ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Aby mohlo být dovolání podle tohoto ustanovení přípustné, musí dovolací soud dospět k závěru, že napadené rozhodnutí je ve věci samé po právní stránce zásadního významu. Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. je tomu tak tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo řeší-li tuto otázku v rozporu s hmotným právem. Dovolací přezkum, předjímaný ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., je tím předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, pročež způsobilý dovolací důvod představuje ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.); vzhledem k tomu, že uplatněným důvodem je dovolací soud vázán (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), lze to, zda rozhodnutí je zásadního právního významu, posuzovat jen z hlediska těch námitek obsažených v dovolání, jež jsou tomuto dovolacímu důvodu podřaditelné.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí je pak namíste spojit s otázkou, zda lze exekuci zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. i v případě, že kompenzační projev povinného byl učiněn předtím, než byl vydán vykonávaný titul, a tehdy se též obě dotčené pohledávky setkaly. Je tomu tak proto, že jde o otázku, jež v soudní praxi není dosud běžně posuzována, a publikované judikatury zde není.

Podle § 580 obč. zák., mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. Zánik nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení.

Zastavit exekuci podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. v úvahu nepřichází; ani dovolatelka netvrdí, že k zániku vymáhané pohledávky mělo dojít „po“ vydání exekučního titulu, a o jedinou výjimku, již toto ustanovení předjímá (a jež se spojuje s tím, že titulem je rozsudek pro zmeškání), v dané věci nejde.

Podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. soud výkon rozhodnutí zastaví, jestliže je nepřipustný, protože je tu jiný důvod (než vyjmenovaný pod písmeny a/ až g/), pro který rozhodnutí nelze vykonat.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. [20 Cdo 1508/98](#), uveřejněném pod č. 28/2001 v časopise Soudní judikatura uvedl, že citované ustanovení je ustanovením s relativně neurčitou hypotézou, pravidlem výkladu které je požadavek vymezit z předem neurčených skutečností (kupř. demonstrativním výčtem konkrétních znaků nebo stanovením neuzavřené množiny obecných kritérií) ty, jejichž pomocí lze obsah hypotézy normy určit; přitom platí, že výklad normy, který v konkrétní věci podal soud (a tím i jeho právní posouzení věci), je možné mít za nesprávný jen tehdy, lze-li učinit spolehlivý závěr, že to určení hypotézy, k němuž dospěl, z objektivních hledisek (logických nebo věcných) nemůže obstát.

Nauka i soudní praxe jsou jednotné potud, že důvody, pro které je namístě výkon rozhodnutí prohlásit za nepřipustný, se typicky spojují se zvláštními vadami exekučního titulu, pokud nezpůsobují, že je materiálně nevykonatelné (srov. § 71 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu), s pochybeními při nařízení výkonu (kupříkladu postižením jiného účtu než účtu povinného), s rušivými okolnostmi při provádění výkonu (kupříkladu odmítne-li oprávněný poskytnout součinnost při výkonu odebráním věci podle § 345 a násl. o. s. ř.), případně se specifickým jednáním povinného, jako je tomu v případě, že vznese důvodně námitku promlčení, event. vymáhanou pohledávku uspokojí do takové výše, že se další výkon stane nevhodným (srov. též Kurka, V., Drápal, L., Výkon rozhodnutí v soudním řízení, Linde Praha, a. s., 2004, strana 387).

Pod případ posledně uvedený přiřazuje soudní praxe rovněž takové jednání povinného, kdy kompenzačním projevem (úkonem směřujícím k započtení jeho pohledávky) způsobil zánik pohledávky vymáhané, jestliže k němu došlo k okamžiku, jenž předchází vydání vykonávaného titulu.

Ve Zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství při výkonu rozhodnutí; Nejvyššího soudu České socialistické republiky z 18. 2. 1981, [Cpj 159/79](#), uveřejněném pod č. 21/1981 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 188/526, je vyjádřen názor, jenž je v soudní praxi vůdčí dosud, že „námitkou započtení lze uplatnit vzájemnou pohledávku povinného vůči oprávněnému bez ohledu na to, zda tato vzájemná pohledávka vznikla před vydáním rozhodnutí, jež je podkladem soudního výkonu, nebo až po jeho vydání. Zánik působí sice kompenzační projev, avšak nastane okamžikem, kdy se obě pohledávky setkají. Setkala-li se pohledávka přiznaná oprávněnému vykonávaným rozhodnutím s pohledávkou povinného až po vydání vykonávaného rozhodnutí, bude na místě zastavit výkon rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. Došlo-li však k setkání pohledávek před vydáním vykonávaného rozhodnutí, bude na místě zastavit výkon rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., protože slovní vyjádření důvodu zastavení soudního výkonu rozhodnutí uvedené pod písmenem g) téhož ustanovení ani jiné důvody na tento případ nedopadají, a z hlediska důvodu uvedeného v § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je nerozhodné, zda skutečnosti, o které povinný opírá tvrzený nárok, nastaly před nebo po vydání vykonávaného rozhodnutí. Závěr o tom, že v řízení o soudní výkon rozhodnutí nelze zkoumat důvodnost námitky směřující k započtení vzájemné pohledávky povinného vůči oprávněnému a že je věcí povinného, aby uplatnil svůj nárok samostatným návrhem na zahájení řízení podle části třetí a čtvrté občanského soudního řádu, nemá oporu v zákoně (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 34/1967 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR)“.

Je-li výše řečeno, že „z hlediska důvodu uvedeného v § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je nerozhodné, zda skutečnosti, o které povinný opírá tvrzený nárok, nastaly před nebo po vydání vykonávaného rozhodnutí,“ je nutné, zejména se zřetelem k tomu, že zde dovolatelka našla východisko pro odvolacímu soudu oponentní argumentaci, pečlivě vymezit, o jaké „skutečnosti“ zde jde. Z kontextu citovaného výkladu lze mít spolehlivě za to, že těmito skutečnostmi jsou ty, jimiž se ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. odlišuje od ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.; to znamená, že

„nerozhodnou skutečností“ je, že k zániku vymáhané pohledávky došlo nikoli po vydání titulu (jak je zásadou – viz § 268 odst. 1 písm. g/ o. s. ř.), nýbrž že se tak stalo i předtím. Zánik vymáhané pohledávky, z hlediska jeho časového určení, se však nespojuje se samotným projevem směřujícím k započtení, resp. s okamžikem, kdy byl učiněn; relevantní okolností je zde okamžik, kdy se obě pohledávky, vymáhaná a namítaná k započtení, setkaly (kdy se stala splatnou druhá z nich).

Oproti očekávání dovolatelky tedy nelze pokládat za nevýznamné, kdy byl učiněn kompenzační projev; naopak je zjevné, že v označených pramenech vyjádřené názory soudní praxe (i teorie) vycházejí ze skutkové situace, kdy tento projev byl učiněn po vydání exekučního titulu, typicky až v rámci zahájeného řízení o výkon rozhodnutí.

Existence vzájemné pohledávky povinného – sama o sobě – rozhodná samozřejmě není. Zánik pohledávky oprávněného (započtením) může nastat teprve tehdy, učiní-li povinný projev směřující k započtení, a jen ten je vlastním důvodem tohoto zániku; zcela jinou věcí je, k jakému okamžiku k němu dochází. Projev vůle směřující k započtení je jakožto jednostranný právní úkon učiněn, jakmile došel adresátu, tj. oprávněnému.

Právě specifická oddělenost těchto právních skutečností je příčinou, proč je možné (a přiléhavé) reagovat v exekučním řízení na zánik vymáhané pohledávky, k němuž došlo před vydáním exekučního titulu, aniž by byla dotčena zásada, že v exekučním řízení nelze podrobit vykonávané rozhodnutí přezkumu z hlediska věcné správnosti. Důvod zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h/ o. s. ř. sice – oproti důvodu podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. – postihuje i zánik vymáhané pohledávky, který nastal před vydáním titulu, avšak nikoli na základě skutečností, jež zde tehdy byly, nýbrž na základě kompenzačního projevu povinného, který byl učiněn později, tj. – a to právě – potom, co byl titul vydán. Exekuční titul jako takový tím dotčen není.

Jinou situací však je, jestliže titul byl vydán, ačkoli již povinný kompenzační projev učinil, a na jeho základě ještě před vydáním titulu se jeho pohledávka s pohledávkou oprávněného setkala. Pakliže pohledávka oprávněného (v nalézacím řízení žalobce) skutečně – zcela nebo zčásti – zanikla (§ 580 obč. zák.), byla tato okolnost způsobila založit procesní důsledky již v řízení, jež vydání titulu předcházelo; k zániku uplatněné pohledávky totiž soud přihlédne tak, že příslušnou žalobu zcela nebo zčásti zamítne. To, že se tak v konkrétním případě nestalo, otevírá prostor pro kritiku objektivní správnosti vydaného rozhodnutí, a není důležité, zda kompenzační projev povinný (žalovaný) učinil mimo proces (hmotněprávním úkonem, tvrzení o němž nebylo v řízení relevantně uplatněno) anebo zda se tak stalo ve formě procesní obrany podle ustanovení § 98, věty druhé (§ 41 odst. 3), o. s. ř.

Je však stěžejním principem exekučního řízení, že věcná správnost vykonávaného rozhodnutí, jímž je vykonatelné rozhodnutí vydané v občanském soudním řízení, nemůže být v řízení o jeho výkon zpochybněna; jinak řečeno, námitka, jejímž obsahem – ať přímo nebo prostřednictvím námítky jiné – je kritika správnosti podkladového titulu, je nevýznamná, a to ať již při nařízení výkonu rozhodnutí, tak ve stadiu jeho zastavení, včetně zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Takovou – jak vyplývá z uvedeného – je však právě námitka dovolatelky, že před vydáním titulu (směnečného platebního rozkazu) učinila (dva) kompenzační projevy, na jejichž základě, rovněž před vydáním titulu, vymáhaná pohledávka oprávněné zanikla. Objektivně vystavuje přezkumu věcnou správnost exekučního titulu; ostatně v té části dovolání, kde s odkazem na zákon č. 191/1950 Sb. dovozuje přípustnost své obrany započtením, míří do nalézacího řízení zcela zjevně.

Lze tedy uzavřít, že zásadám exekučního řízení neodpovídá, aby výkon rozhodnutí byl zastaven podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jestliže projev vůle směřující k započtení byl učiněn předtím, než bylo vydáno vykonávané rozhodnutí, a jestliže tehdy se též pohledávky povinného a oprávněného setkaly.

O existenci pohledávky povinného tím není řečeno nic jiného, než že – za uvedených okolností – s ní povinný nemůže spojovat očekávání, že exekuce nařízená proti němu bude podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavena.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. se tedy dovolatelce právní posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo. Odvolací soud uplatnil v dané věci právní názor shodný s tím, který byl vyložen; jeho rozhodnutí je tím ve smyslu § 243b odst. 2 o. s. ř. správné, a podle téhož ustanovení Nejvyšší soud dovolání zamítl.